

EKSAMEN

Emnekode: SFB14615	Emnenavn: Regnskapsorganisering og regnskapsmessig verdsettelse
Dato: 13. mai 2016	Eksamenstid: kl. 09.00 til kl. 13.00
Hjelpemidler: Kalkulator Revisors håndbok Skattelovssamling Norges Lover Andre lovsamlinger	Faglærer: Asbjørn O. Pedersen
Om eksamensoppgaven og poengberegning: <p>Oppgavesettet består av 8 sider inklusiv denne forsiden. Vedlegg kommer i tillegg og består av til sammen 7 sider.</p> <p>Kontroller at oppgaven er komplett før du begynner å besvare spørsmålene.</p> <p>Oppgavesettet består av 8 oppgaver.</p> <p>Alle oppgavene skal besvares. Hvor mye oppgavene teller ved sensurering er angitt med prosent bak hver oppgave.</p>	
Sensurfrist: 7. juni 2016 <p>Karakterene er tilgjengelige for studenter på Studentweb senest 2 virkedager etter oppgitt sensurfrist. www.hiof.no/studentweb</p>	

Oppgave 1 (12,5 % - 30 minutter)

Spørsmål 1

Et konsulentselskap er organisert som enkeltpersonforetak. Antall transaksjoner og regnskapsmessige disposisjoner utgjør omkring 150 i løpet av et år. Konsulentselskapet er merverdiavgiftspliktig og har en avgiftspliktig omsetning på 1 million kroner. Hvilken påstand er korrekt med hensyn til hvor ofte selskapet minimum må ajourføre sitt regnskap?

1. En gang i løpet av året
2. Hver fjerde måned
3. Hver annen måned

Spørsmål 2

Bokføringsloven inneholder bestemmelser om hvordan feilbokførte opplysninger skal rettes. Hvilken påstand medfører **ikke** riktighet?

1. Retting ved korreksjon kan bare gjennomføres etter at ajourholdsfristen er utløpt
2. Retting ved endring kan skje uten at den opprinnelige feilen fremgår av dokumentasjonen eller spesifikasjoner.
3. Retting ved sletting kan bare skje dersom den opprinnelige feilen fremgår av dokumentasjonen eller spesifikasjonen.

Spørsmål 3

En grossist gjennomfører og avslutter varetellingen 29. desember. Revisor oppdager at et parti varer som ble solgt den 31. desember ved en feiltakelse er en del av grossistens balanseførte varebeholdning. Hvilket av kvalitetskravene knyttet til beholdningen av varelageret per 31.12 blir påvirket av dette?

1. Fullstendighet.
2. Eksistens.
3. Periodisering.

Spørsmål 4

I hvilket av de følgende tre tilfellene er det ikke krav om at omsetningen skal registreres i et kassaapparat?

1. Virksomheten driver bare med ambulerende kontantsalg.
2. Idrettslaget arrangerer basar med en kontantomsetning på ca. kr 300.000,-.
3. Pizzarestauranten leverer pizzaer hjem til kunden, og denne delen av omsetningen utgjør bare ca. kr 100.000,- hvert år.

Spørsmål 5

Et utleieforetak er organisert som et aksjeselskap. Antall transaksjoner og disposisjoner utgjør i underkant av 300 i løpet av et år. Selskapet er ikke merverdiavgiftspliktig. Hvor ofte må selskapet ajourføre bokføringen?

1. Hver annen måned.
2. Hver fjerde måned.
3. En gang årlig (dvs. per 31.12).

Spørsmål 6

Kontrollaktivitetene kan være forebyggende, oppdagende eller begge deler. Hvilken av kontrollaktivitetene nedenfor vil bare virke forebyggende?

1. Kredittvurdering av nye kunder.
2. Forhåndsvarslede kontrolltelling av kassen.
3. Videoovervåking av butikklokaler.
4. Varelagertelling.

Spørsmål 7

I hvilket av de følgende tilfellene er det krav om at salget skal spesifiseres på motpart (bokføres på kundens konto)?

1. Daglig leder i en produksjonsbedrift kjøper en PC for kr 6.995,- og betaler kontant.
2. En privatperson kjøper møbler for kr 45.000,- og betaler med bankkort.
3. Restauranteieren kjøper salat i nærbutikken for kr 375,- og betaler med kontanter.

Spørsmål 8

En daglig vareforretning har en årlig omsetning på om lag fem millioner kroner. Hvor ofte må foretaket bokføre kontantsalget?

1. Hver dag.
2. Hver annen måned.
3. Hver fjerde måned.

Oppgave 2 (18,75 % - 45 minutter)

Minipris AS har ti ansatte inklusive daglig leder – fire på heltid og seks på deltid.

Åpningstiden er fra kl. 10.00 til 20.00 på hverdager – fordelt på to skift. Når daglig leder ikke er tilstede, fungerer en av de andre heltidsansatte som skiftleder.

Oversikt over kontantsalget

I butikken er det tre salgskasser. Vanligvis er alle kassene i bruk av løpet av dagen, men dette kan variere etter antall kunder i butikken. Alle varer er strekmerket, slik at priser og varenummer leses direkte av kassens leseutstyr. Priser og varer kan også registreres manuelt, noe som er nødvendig når strekmerkingen er blitt skadet. Registreringen i kassen oppdaterer lagersystemet automatisk. Lagersystemet skal til enhver vise hvilke varer som er på lager.

Lageret telles årlig den 31. desember i forbindelse med årsregnskapet.

Kassene gjøres opp samlet hver kveld. Pengene telles og kassaregistrene tømmes

(nullstilles), og det skrives ut en strimmel som viser dagens salg. Alle transaksjonene som er registrert i den enkelte kasse vises på strimmelen. Det er daglig leder (eller skiftleder) som har ansvaret for opptellingen av kassene. For hver kasse legges strimmelen sammen med

kontantene i en konvolutt, som deretter legges i safe. Hver kasse har en fast vekslebeholdning som alltid ligger i kassen.

Salg som er betalt ved bank- og kredittkort framkommer på strimmelen som egen post.

I forbindelse med kassaoppgjøret overføres disse transaksjonene automatisk til banken og det skrives ut en liste over hva som er overført – bankoverføringsliste. Betaling av kortsalg kommer inn på egen bankkonto.

Utarbeidelse av dagsoppgjør

Daglig leder utarbeider dagsoppgjør på eget skjema, der følgende opplysninger skal framkomme:

- dato
- totalt registrert i kassene
- herav betalt med bank- og kredittkort (kortsalg)
- returer (skal være dokumentert med signert kvittering fra kunde)
- opptalte kontanter i alt
- avvik mellom opptalt og faktisk beholdning av kontanter

Dagsoppgjøret skal i prinsippet utarbeides daglig, men ofte blir oppgjøret utsatt noen dager.

Dagsoppgjørene viser ganske ofte en til dels betydelig avvik mellom registrert kontantsalg og opptalt kontantbeholdning. Skjemaene for dagsoppgjøret oppbevares sammen med bankoverføringslisten og kassastrimmelen i en ringperm arkivert etter dato. Skjemaet danner grunnlag for bokføringen av salg i hovedsystemet. Pengene oppbevares i egen safe og innsettes i bank med ujevne mellomrom.

Spørsmål:

- a) Hvilke regnskapsposter blir berørt av rutinen?
- b) Hva er den eller de viktigste målsetningene med intern kontroll for dette området? Forklar målsettingen(e).
- c) Hvilke svakheter kan du finne i den beskrevne kontantsalgsrutinen og hvilke feil kan oppstå som følge av disse?

Oppgave 3 (12,5 % - 30 minutter)

Storbankene DNB og Nordea la til rette for at deres skandinaviske kunder kunne gjemme unna penger i skatteparadiser. Avsløringer viser hvordan statsoverhoder, kriminelle og politikere kjøper seg hemmelighold i disse skatteparadisene.

Lederne i begge bankene sier at de ikke har gjort noe ulovlig, men de innrømmer at de aldri skulle ha bistått personer med å etablere seg i skatteparadis.

Komponentene i COSO 1 modellen - *et rammeverk for god intern kontroll i en virksomhet* (kontrollmiljø, risikovurdering, kontrollaktiviteter, informasjon og kommunikasjon, oppfølging og overvåking) .

Spørsmål:

- a) Hvilken av de grunnleggende komponentene i COSO 1 modellen mener du disse to bankene ikke har tatt på alvor? Begrunn svaret.
- b) Redegjør også for COSO 2 modellen og hva som skiller denne fra COSO 1 modellen.

Oppgave 4 (6,25 % - 15 minutter)

a) Se vedlegg. Forklar hvorfor dette bilaget ikke tilfredsstillende gjelder regelverk?

b) Ved valg av kontrolltiltak i en virksomhetsrutine er det vanlig å inndele kontrolltiltakene i tre ulike kontrollnivåer; preventive (forebyggende), oppdagende og korrigerende kontroller.

Gi eksempler på preventive kontroller knyttet til en inngående faktura.

Oppgave 5 (25 % - 60 minutter)

Et tomteinvesteringsselskap startet opp mot slutten av år 0 med innskutt egenkapital på 100 millioner. Så langt har det ikke funnet sted nye egenkapitaltransaksjoner. Det offisielle finansregnskapet er forsiktighetsbasert og utarbeides etter reglene i regnskapslovens kapittel 4 og 5. Skattesatsen har vært 28 % alle årene. Vi har disse opplysningene (i hele millioner kroner):

	<u>År 0</u>	<u>År 1</u>	<u>År 2</u>	<u>År 3</u>
<u>Fra det offisielle regnskapet</u>				
Årsresultat	0	-8	-3,7	4,2
Balanseført verdi tomter 31.12	50	150	200	300
<u>Fra et internt verdijustert regnskap</u>				
Virkelig verdi tomter 31.12	50	175	250	375
<u>Fra statistisk sentralbyrå</u>				
Konsumprisindeks 31.12	116	119,6	122	127
Tomteprisindeks 31.12	142	160	180	208

a) Gjør tallberegninger, og drøft resultatoppnåelsen for hvert av de tre årene ut fra mulighetene opplysningene gir.

b) Anta at bedriften avslutter finansregnskapet etter egenkapitaljusteringsmetoden. Beregn reelt resultat i år 2 etter de to variantene av denne metoden. Velg en av metodene og beregn reell rentabilitet.

Oppgave 6 (10 % - 24 minutter)

Basert på siste avlagte årsregnskap for et selskap, beregner vi en BPS på 13 kroner per aksje for selskapets egenkapital ved utgangen av regnskapsåret. For de kommende 5 år har vi laget følgende prognose for selskapets aksje:

Prognoseår	1	2	3	4	5
EPS (NOK/ aksje)	1,35	1,30	1,40	1,45	1,50
DPS (NOK/ aksje)	0,54	0,52	0,56	0,58	0,60

Vi benytter et avkastningskrav til egenkapital på 9 % p.a. i denne oppgaven.

Beregn verdien av aksjen ved bruk av resultatvekstmodellen. Benytt følgende to alternative forutsetninger på lang sikt:

- A Under vekstforutsetning er AEG for prognoseår 6 estimert til 0,00099 kroner per aksje. Deretter forventes en vekst i AEG tilsvarende 3 % per år
- B Nullvekst i AEG

Oppgave 7 (5 % - 12 minutter)

Nedenfor vises beregningsresultater for superprofittmodellen. Forutsetningene er nøyaktig de samme som i forrige oppgave, unntatt BPS ved utgangen av regnskapsåret (dvs. BPS_0).

	0	1	2	3	4	5	T + 1
BPS_0	10,00						
$RE_t (r_E = 0,09)$		0,450	0,327	0,357	0,331	0,303	0,312
$V_0^E =$	14,78	vekst					
$V_0^E =$	13,58	nullvekst					

	0	1	2	3	4	5	T + 1
BPS_0	20,00						
$RE_t (r_E = 0,09)$		-0,450	-0,573	-0,543	-0,569	-0,597	-0,615
$V_0^E =$	11,23	vekst					
$V_0^E =$	13,58	nullvekst					

Hvis $BPS_0 = 10$ NOK/ aksje, ser vi at reell økonomisk verdi blir større enn bokverdi samt at vekst gir større verdi enn nullvekst. Hvis $BPS_0 = 20$ NOK/ aksje, får vi motsatt konklusjon.

Hvordan forklarer du dette med basis i lønnsomhet? Du skal ikke beregne V_0^E i denne oppgaven!

Oppgave 8 (10 % - 24 minutter)

Et selskap har en målsatt gjeldsandel på 60 %. På grunnlag av dette har vi estimert følgende parametere:

$$r_E = 16,1 \% \quad r_D = 3 \% \quad \beta_E = 2,82 \quad \beta_D = 0,2$$

Hva blir:

- A selskapets kapitalkostnad (WACC etter skatt)?
- B kapitalkostnaden til eiendelene i selskapet?
- C selskapets investeringsbeta (forretningsbeta)?
- D selskapets (målsatte) gjeldsgrad?

En spesifikk eiendel i selskapet har en annen investeringsrisiko enn selskapet som helhet. Dette medfører at kapitalkostnaden til den spesifikke eiendelen blir justert skjønnsmessig til 6 %. Forutsett en risikofri rente på 2 %, og en markedspremie på 5 %. Hva impliserer denne justeringen for eiendelens:

- E egenkapitalkostnad?
- F egenkapitalbeta?
- G investeringsbeta?

Idrettslaget Spurt
Stedstadsveien 30
3498 Systemlaget
www.IdrettslagetSpurt.no
Kontakt@spurt.no
Telefon: 99 88 77 66

Faktura

Kundenr.
Fakturanr.
Fakturadato 20.08.2013
Forfallsdato 26.08.2013

Varer å betale:

1 stykk medlemskontigent

MVA sats Netto pris

25% 400,00

MVA: 100,00

Total: 500,00

Kvittering

Innbetalt til konto

Beløp

450,00

Betalersens kontonummer

Blankettnummer

Betalingsinformasjon

Medlemskontigent for medlemmer av Spurt

GIRO

Betalings-
frist

26.08.2013

Underskrift ved girering

Betalt av

Betalt til

Idrettslaget Spurt
Stedstadsveien 30
3498 Systemlaget

Belast
konto

Kvittering
tilbake

Kundeidentifikasjon (KID)

Kroner

Øre

Til konto

Blankettnummer

500

00

165 437 097 578

Formeloversikt regnskapsanalyse

Utregning av nøkkeltall

$$1. \text{TKR, normalisert og før skatt} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{TK}}$$

$$2. \text{TKR, normalisert og etter skatt} = \frac{\text{ORES} + (\text{RK} * (1 - s))}{\text{TK}}$$

$$3. \text{TKR, fullstendig og før skatt} = \frac{\text{ÅRFS} + \text{RK}}{\text{TK}}$$

$$4. \text{TKR, fullstendig og etter skatt} = \frac{\text{ÅRES} + (\text{RK} * (1 - s))}{\text{TK}}$$

$$5. \text{EKR, normalisert og før skatt} = \frac{\text{ORFS}}{\text{EK}}$$

$$6. \text{EKR, normalisert og etter skatt} = \frac{\text{ORES}}{\text{EK}}$$

$$7. \text{EKR, fullstendig og før skatt} = \frac{\text{ÅRFS}}{\text{EK}}$$

$$8. \text{EKR, fullstendig og etter skatt} = \frac{\text{ÅRES}}{\text{EK}}$$

$$9. \text{SP, Superprofitt for eierne} = \text{ÅRES} - k * \text{EK}$$

(k er eiernes kapitalkostnad etter skatt)

$$10. \text{Omløpshastigheten til TK: OH} = \frac{\text{DI}}{\text{TK}}$$

$$11. \text{Resultatgrad (generelt): RG} = \frac{\text{Resultat (R)}}{\text{Inntekt (I)}}$$

Mange typer RG avhengig av sammenhengen:

$$11a. \text{Bruttofortjenestegrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Varekostnad}}{\text{Salgsinntekt}} \quad (\text{Handel})$$

$$11b. \text{Foredlingsgrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Råvarekostnad}}{\text{Salgsinntekt}} \quad (\text{Produksjon})$$

$$11c. \text{ Dekningsgrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Variable kostnader}}{\text{Salgsinntekt}}$$

$$11d. \text{ Driftsmargin} = \frac{\text{Driftsresultat (DR)}}{\text{Driftsinntekt (DI)}}$$

$$11e. \text{ RG brukt ved beregning av TKR, normalisert før skatt} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{DI}}$$

(Tilsvarende for andre rentabilitetsberegninger)

$$12. \text{ Avansegrad} = \frac{\text{Salgsinntekt} - \text{Varekostnad}}{\text{Varekostnad}}$$

$$13. \text{ Egenkapitalandel} = \frac{\text{EK}}{\text{TK}}$$

$$14. \text{ Gjeldsandel} = \frac{\text{GJ}}{\text{TK}}$$

$$15. \text{ Gjeldsgrad} = \frac{\text{GJ}}{\text{EK}}$$

$$16. \text{ RDG, Rentedekningsgrad} = \frac{\text{ORFS} + \text{RK}}{\text{RK}}$$

$$17. \text{ Likviditetsgrad 1, L1} = \frac{\text{OM}}{\text{KG}}$$

Kan også beregnes mer detaljert.

$$18. \text{ Arbeidskapital, ARK} = \text{OM} - \text{KG}$$

$$19. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for varelageret, OH}_V = \frac{\text{Periodens varekostnad}}{\text{Lagerbinding}}$$

$$20. \text{ Gjennomsnittlig lagringstid for varelageret, GLT} = \frac{\text{Lagerbinding}}{\text{Vareforbruk per dag}}$$

$$21. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for kundefordringer: OH}_K = \frac{\text{Periodens varesalg}}{\text{Kundefordringer}}$$

$$22. \text{ Gjennomsnittlig kredittid for kundefordringer: GKT}_K = \frac{\text{Kundefordringer}}{\text{Varesalg per dag}}$$

$$23. \text{ Gjennomsnittlig omløpshastighet for leverandørgjeld: OH}_L = \frac{\text{Periodens varekjøp}}{\text{Leverandørgjeld}}$$

$$24. \text{ Gjennomsnittlig kredittid for leverandørgjeld: GKT}_L = \frac{\text{Leverandørgjeld}}{\text{Varekjøp per dag}}$$

FORMELOVERSIKT VERDSETTING

Dividendemodellen

$$V_0^E = \sum_{t=1}^T \frac{Div_t}{(1+r_E)^t} + \frac{1}{(1+r_E)^T} \cdot \frac{Div_{T+1}}{r_E - g}$$

$$V_0^E = \sum_{t=1}^T \frac{Div_t}{(1+r_E)^t} + \frac{1}{(1+r_E)^T} \cdot \frac{Div_{T+1}}{r_E}$$

Superprofittmodellen

$$V_0^E = B_0 + \sum_{t=1}^T \frac{RE_t}{\rho_E} + \frac{T_{RE}}{\rho_E} \quad \rho_E = 1 + r_E$$

$$T_{RE} = \frac{RE_{T+1}}{r_E - g}$$

$$T_{RE} = \frac{RE_{T+1}}{r_E}$$

eller:

$$RE_t = (ROCE_t - r_E) \cdot B_{t-1}$$

$$RE_t = (ROCE_t - r_E) \cdot BPS_{t-1}$$

$$ROCE_t = \frac{E_t}{B_{t-1}}$$

$$ROCE_t = \frac{EPS_t}{BPS_{t-1}}$$

$$B_t = B_{t-1} + E_t - D_t$$

$$BPS_t = BPS_{t-1} + EPS_t - DPS_t$$

Resultatvekstmodellen

$$V_0^E = \frac{1}{r_E} \cdot \left[E_1 + \sum_{t=2}^T \frac{AEG_t}{\rho_E^{t-1}} + \frac{T_{AEG}}{\rho_E^{T-1}} \right]$$

$$T_{AEG} = \frac{AEG_{T+1}}{r_E - g}$$

$$AEG_t = CDE_t - NE_t$$

$$CDE_t = E_t + r_E \cdot D_{t-1}$$

$$NE_t = (1 + r_E) \cdot E_{t-1}$$

Superprofittmodellen for en eiendel i selskapet

$$V_0^T = B_0 + \sum_{t=1}^T \frac{RE_t}{\rho_T} \quad \rho_T = 1 + r_T$$

$$RE_t = (ROI_t - WACC) \cdot B_{t-1}$$

$$ROI_t = \frac{FCF_t - Dep_t}{B_{t-1}}$$

$$B_t = B_{t-1} - Dep_t$$

Kapitalverdimodellen

$$r_E = r_f + \beta_E \cdot (r_m - r_f)$$

Estimert egenkapitalkostnad til et selskap

$$r_E = 2\% + \beta_E \cdot 5\%$$

Betaverdien til en aksje

$$\beta_j = \frac{Corr(r_j, r_m) \cdot Std(r_j)}{Std(r_m)}$$

Stikkprøveformler for realisert (historisk) avkastning

$$\bar{r} = \frac{1}{T} \sum_{t=1}^T r_t \quad Var(r) = \frac{1}{T-1} \sum_{t=1}^T (r_t - \bar{r})^2$$

$$Std(r) = \sqrt{Var(r)}$$

Standardfeilen til gjennomsnittet

$$SE(\bar{r}) = \frac{Std(r)}{\sqrt{T}}$$

95 % konfidensintervall for liten stikkprøve

$$\bar{r} \pm 2,57 \cdot SE(\bar{r})$$

Totalkapitalkostnad

$$r_T = WACC = r_E \cdot \frac{E}{V} + r_D \cdot (1-s) \cdot \frac{D}{V}$$

$$r_T = WACC = r_E \cdot \frac{E}{V} + r_D \cdot \frac{D}{V}$$

Egenkapitalkostnad med gjeld

$$r_E = r_U + (r_U - r_D) \cdot \frac{D}{E}$$

Egenkapitalkostnad uten gjeld (M&M uten skatt)

$$r_U = r_T = WACC = r_E \cdot \frac{E}{V} + r_D \cdot \frac{D}{V}$$

Kapitalkostnad eiendel (M&M uten skatt)

$$r_A = r_U = r_E \cdot \frac{E}{V} + r_D \cdot \frac{D}{V}$$

Egenkapitalbeta med gjeld

$$\beta_E = \beta_U + (\beta_U - \beta_D) \cdot \frac{D}{E}$$

Investerings-/ forretningsbeta (systematisk investeringsrisiko)

$$\beta_U = \beta_A = \beta_E \cdot \frac{E}{V} + \beta_D \cdot \frac{D}{V}$$

Gjeldsandel til gjeldsgrad

$$\frac{D}{E} = \frac{\frac{D}{V}}{\frac{E}{V}}$$